

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

**BESPLATAN
PRIMERAK**

**Kolektivni članovi i osnivači Sindikata radnika u prosveti Srbije (SrpS) su
NSPRV i SOB GO**

**sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org
www.srpss.org.rs**

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 4 • JUL 2010 • BROJ 38(2)

МИНИСТАР СЕ ИЗЈАСНИО О ВИШКОВИМА

Престанак потребе за радом запосленог у школи/установи је једно од најважнијих питања које заокупља пажњу синдиката, и интересује велик број запослених у образовно-васпитним установама јер је свима јасно да ће један број запослених у просвети постати запослени за чијим радом престаје потреба или запослени са непуним радним временом.

У међувремену смо добили одговор Министарства просвете на захтев нашег Синдиката којим смо затражили мишљење министарства о престанак потребе за радом запослених у школама/установама. Одговором министра просвете проф. др Жарка Обрадовића потврђују се од раније познати ставови нашег синдиката и појашњава поступак утврђивања запосленог за

чијим радом престаје потреба и запосленог са непуним нормом односно непуним радном временом.

Докуменат објављујемо у интегралном облику у овом броју Информатора. Подсећамо да је Синдикат покренуо серију семинара/обука за активисте синдиката на тему вишкова у просвети и да ће ту обуку наставити. И не само то, на те семинаре ће позивати и директоре и секретаре школа јер је обострани интерес да се ово остљиво питање уреди на законит и праведан начин. Истовремено сугеришемо да приликом закључивања Колективног уговора код послодавца или Правилника о раду на ову тему користите модел који смо штампали као брошуру и коју можете набавити од секретаријата синдиката. *(Насијавак на сир. 3 и 4)*

ОБРАДОВИЋ ОТВОРИО ПЕДАГОШКИ МУЗЕЈ

У сомборској Препарандији, здању које је подигао и учитељима завештао патријарх Георгије Бранковић 1895. године, и у којем је радила Прва српска учитељска школа (основана 1778. године), 11. јуна 2010. године отворен је Педагошки музеј. Музеј Педагошког факултета својом садржином обухвата 232 године историје образовања учитеља у Сомбору, од Мразовићеве Норме, преко Српске учитељске школе (Препарандије), Државне учитељске школе, Педагошке академије, до Учитељског, то јест Педагошког факултета. Стална поставка музеја садржи бројна изворна документа из 18. и 19. столећа, раритетна издања старих рукописних и штампаних књига, уџбеника и школских часописа, фотографије, стара учила, портрете знаменитих наставника и ученика, признања и друге вредне експонате, по чему ће тај школски музеј бити јединствен у Србији. У сталној поставци музеја налазиће се више од 300 експоната. *(Насијавак на сир. 9)*

ПОПУСТ ЗА ЧЛАНОВЕ СИНДИКАТА

Генерални секретар Независног синдиката просветних радника Војводине Хаџи Здравко М. Ковач и декан проф. др Слободан Манојловић Факултета за предузетни менаџмент, улица Модене 5, из Новог Сада, који се налази у саставу Алфа Универзитета из Београда постигли су Споразум о попусту при упису студената на Факултет за чланове НСПРВ и децу чланова НСПРВ, уз плаћање школарине на 12 месечних рата или са 10% попушта на цену школарине, уколико се одмах измири сав износ. *(Насијавак на сир. 6)*

ДОГОВОР О САРАДЊИ

У Влади Војводине одржан је састанак коме су присуствовали покрајински секретар за образовање проф. др Золтан Јегеш и генерални секретар НСПРВ проф. Хаџи Здравко М. Ковач. На састанку је било говора о партиципацији овог синдиката у социјалном дијалогу на покрајинском нивоу, са ресорним секретаријатом. Генерални секретар НСПРВ је информисао покрајинског министра о залагању овог синдиката за пројектно финансирање и обуку синдикалних активиста и запослених за писање пројеката по стандардима ЕУ.

Ову иницијативу подржао је и господин Јегеш и том приликом нам дао више корисних сугестија и у начелу прихватио да се и секретаријат укључи у овај пројекат. У току разговора размењене су информације везане за лиценце наставника, стручних сарадника и васпитача као и за лиценце директора, а секретар је прихватио да убудуће на седнице покрајинског савета за образовање позива представнике нашег синдиката. *(Насијавак на сир. 9)*

У овом броју можете још читати:

ИНТЕРНАТИ УЧИТЕЉСКИХ ШКОЛА НА ПОЧЕТКУ 20 ВЕКА.....	стр. 2
ДЕЦА (НИ)СУ НАСИЛНА.....	стр. 5
ЛИЦЕНЦИРАЊЕ НАСТАВНИКА	стр. 6
БЕЗ ДОЗВОЛЕ УПИСУЈУ СТУДЕНТЕ	стр. 6
НЕМАЧКА: КО ЈЕ ЗАКАЗАО ПОРОДИЦА ИЛИ ШКОЛА.....	стр. 7
БРУКА ОКО СЕС-а.....	стр. 8
ЂАЧКИ ДИНАР.....	стр. 8
КВАЛИФИКАЦИОНИ ИСПИТИ СКУПА ЛАКРЕДИЈА	стр. 8
ПЛАТЕ И ДАЉЕ ПАДАЈУ, ИНФЛАЦИЈА РАСТЕ.....	стр. 10
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ – ТЕХНОЛОШКИ ВИШКОВИ.....	стр. 11
ДЕЦА КОЈУ ПОВРЕМЕНО БИЈУ СУ УСПЕШНИЈА.....	стр. 12

INTERNATI UČITELJSKIH ŠKOLA U VREME KRALJEVINE SHS

U prvoj deceniji postojanja Kraljevine SHS pri učiteljskim školama postojali su i internati za smeštaj i ishranu učenika.

Internat somborske Muške učiteljske škole osnovan je na inicijativu Nastavničkog kolektiva davne 1905. godine. Internat je bio smešten u zgradi Pravoslavne crkvene opštine. I u poratnom periodu Internat će biti u istoj zgradi. Škola je imala velikih poteškoća oko prostorija Internata. Prostorije su bile vlasništvo Pravoslavne crkvene opštine koja je, za ustupanje tražila novčanu nadoknadu, što će škola morati da daje iz učeničkih uplata. Internat je crkvenoj opštini plaćao najpre 22.400 dinara, a od školske 1931/32. 36.000 dinara zakupa iako je zgrada bila nepodobna, učionice mračne i zagušljive i još bez dvorišta. Država tada nije davala nikakvu pomoć Internatu. Svi novčani izdaci padali su na teret učenika, zaostavština i pomoći koju su dobijali pojedinci iz raznih fondova u vidu stipendija. Internat, odnosno njegov ekonomat, vodili su pojedini profesori koji su za to imali besplatan stan, ishranu, ogrev i osvetljenje. Vaspitnu ulogu Internata vodila je uprava Škole ili, bolje rečeno, pojedini nastavnici. Sve do početka nastavne 1931/32. godine Internat je bio organizovan po sopstvenim pravilima, a od te godine podvrgava se državnim propisima o internatima.

Ženska učiteljska škola je imala Internat od 1. IX 1920. godine u zgradi škole. Internat je i u organizacionom pogledu bio u okviru Škole. Profesori su, uz nadoknadu, vodili ekonomat, odnosno materijalnu stranu Internata kao i vaspitačku dužnost. Aktivnu ulogu u organizovanju unutrašnjeg života u oba internata imali su i učenici.

Učenice Ženske učiteljske škole koje nisu mogle da budu smeštene u Internat morale su da se prijavljuju upravi Škole i da traže odobrenje kako bi mogle privatno da stanuju. Učenici Muške učiteljske škole čiji su roditelji stanovali van Sombora morali su da stanuju u Internatu. U Internatu ženske učiteljske škole stanovalo je 1921/22. školske godine 58 učenica, 1922/23. šk. g. 75 učenica, 1923/24. šk. g. 88 učenica, 1924/25. šk. g. 107 učenica, 1925/26. šk. g. 108 učenica, 1927/28. šk. g. 105 učenica i 1928/29. šk. g. 99 učenica. Visina uplata učenica za stanovanje i ishranu u Internatu se stalno povećavala. Tako su učenice za 1921/22. školsku godinu uplaćivale po 420 dinara, a one koje su primale pomoć (blagodejanje) 340 dinara, ali već 1923/24. školske godine povećava se uplata na 500 dinara mesečno i po 50 dinara za nabavku inventara. Godine 1925/26. uplate će biti 559 dinara, a onda se ustaljuje na 500 dinara mesečno. Svake godine je jedan broj učenica imao pomoć (blagodejanje). Tako su 1925/26. školske godine od 108 učenica koje su stanovalе u Internatu pomoć primale 33 učenice. Visina pomoći se kretala od 240 do 360 dinara mesečno. Godine 1926/27. od 103 učenice 19 prima pomoć u visini od 300 do 360 dinara; 1927/28. od 105 učenica 30 je primalo pomoć između 200 i 300 dinara, a 1928/29. od 99 učenica 17 je primalo pomoć u istoj visini. U internatu Muške učiteljske škole stanovalo je: 1920/21. šk. g. 98 učenika; 1921/22. šk. g. 78 učenika; 1922/23. šk. g. 106; 1923/24. šk. g. 98 učenika; 1924/25. šk. g. 87 učenika (za III razred nema podataka); 1925/26. šk. g. 118 učenika; 1926/27. šk. g. 101 učenik; 1927/28. šk. g. 126 i 1928/29. šk. g. 111 učenika.

Internati Muške i Ženske učiteljske škole imali su sopstvena pravila sve do 1. septembra 1931. godine kada je o uređenju i odnosima u Internatu država donela propise. Pravilnikom Internata Ženske učiteljske škole detaljno su razrađeni ciljevi Internata. Pravilnik je usvojen 11. avgusta 1923. godine a odobren od Ministarstva prosvete 24. XII 1923. godine. Po tom pravilniku cilj Internata je bio da se stvo-

re što bolji uslovi za materijalno izdržavanje „dobrih i siromašnih učenika“ kao i radi „što lepšeg jednoobraznog vaspitanja“ Vaspitačice Internata su imale zadatak: „... da u neprekidnom dodiru s pitomicama u njihovom vanškolskom vremenu privikavaju pitomice lepom i otmenom ophođenju, kolegijalnoj ljubavi i uzajamnom poštovanju; da bude i razvijaju u pitomicama vrline, a da suzbijaju i ugušuju rdave osobine i navike, da ih upućuju i pomažu pri njihovoj pripremi u školskim dužnostima i da spreme od njih karaktere, sposobne da savladaju sve eventualne teškoće pri vršenju učiteljske dužnosti“.

Ekonomiju Internata, odnosno ekonomsku stranu Internata, vodio je po jedan profesor, a dužnost mu je bila da se stara „za dobru i izobiljnu ishranu pitomica“. S obzirom na veličinu Internata, sve učenice nisu mogle u njemu da stanuju, te se određuje da se u Internat „primaju u prvom redu blagodejanice ove škole, a zatim učenice s dobrim uspehom“ Za stan, ogrev, osvetljenje, pranje rublja i hranu pitomica su plaćale „prema pijačnoj ceni životnih namirnica“. Osim posteljine, koju su učenice morale da donesu, bilo je propisano i šta svaka učenica mora da ima za lično odevanje: „Uopće odelo mora nositi izgled skromnosti i jednostavnosti. Više o ... naznačene količine opreme se ne dozvoljava unositi“. Ukoliko se učenice ne bi pridržavale pravila Internata, mogle su biti kažnjene i to za manje prekršaje opomenom i ukorom, a za veće domaćim zatvorom i odstranjenjem iz Internata i eventualno iz Škole. Međutim, sredinom dvadesetih godina sve se više nastoji na vaspitanju koje zahteva od vaspitanika „red, rad i tačnost“.

Kruta disciplina u internatima nije mogla da spreči i drukčija razmišljanja učenika nego što je zvanično. Bez obzira na pokušaj potpunog odvajanja stanara Internata, tadašnje društveno-političko stanje, kao i socijalno poreklo najvećeg broja učenika i uticaj naprednih ideja utiču na stvaranje naprednog pokreta kod učenika. Nezađovoljni svojim materijalnim položajem u Internatu, svojim tretmanom i opštim stanjem učenici Muške učiteljske škole su u nekoliko navrata, u prvoj deceniji Države SHS, organizovali proteste. Godine 1921. zbog loše ishrane, ali i zbog sumnje da upravnik ekonomije Internata koristi svoj položaj u lične svrhe, učenici su upravi

Škole postavili zahteve: da se ishrana u Internatu poboljša, da im se omogući uvid u materijalno poslovanje Internata i da im se omogući da sami rukovode magacinom sa namirnicama. Zahtev učenika nije prihvaćen. Čak je jedan učenik okarakterisan kao organizator protesta i kažnjen je domaćim zatvorom. Time nije sprečeno izražavanje nezadovoljstva učenika. Već sledeće školske godine (1922/23) zbog teškog stanja u Internatu i posebno zbog sve oštrijeg odnosa prema učenicima i čvršće discipline, mladi učenici Muške učiteljske škole bojkotovali su nedeljnu šetnju gradom zbog toga što su morali da idu u stroju uz prisustvo vaspitača, a ne slobodno, kako su oni zahtevali.

Mlade učenike je u njihovom protestu podržao Žarko Zrenjanin, učenik III razreda, koji je tada mladim drugovima bio sobni starišina. U više mahova su učenici odbijali hranu zbog čega je uprava Škole morala da formira komisiju koja je trebalo da utvrdi stanje. U Internat je dolazio izaslanik Ministarstva prosvete koje ih nije primilo jer ih je okarakterisao kao buntovnike. Učenicima je zabranjivano da u Internat donose štampu. Međutim čvrsta disciplina i pokušaj odvajanja učenika nisu umirili učenike. Masovni protesti učenika doveli su do smenivanja vaspitnika ekonomije Internata katihete Nenada Baračkog i do premeštanja profesora Nikole Legećića i Nemanje Tomića 1929. godine.

NAJSTARIJA BEOGRADSKA GIMNAZIJA NAPUNILA 171 GODINU

Odluka o osnivanju gimnazije doneta je 18. juna 1839. godine u Beogradu. Uskoro je postala najvažnija srednja škola u Srbiji. U to vreme nalazila se u Ulici Jug-Bogdanovoj 26 i imala je samo dva razreda, a zatim je svake sledeće godine formiran još po jedan, da bi školske 1842/43. godine dobila i poslednji peti razred i tako postala potpuna gimnazija. Njeni prvi profesori bili su Vasilije Berar i Mihajlo Popović. Berar je iste godine postavljen i za njenog prvog upravitelja. Zvanje direktora uvedeno je tek 1853. godine.

Školskim zakonom od 1844. godine u Gimnaziju je uveden i šesti razred da bi se škola izjednačila u rangu sa gimnazijama u inostranstvu. U to vreme Gimnazija je dobila svoju biblioteku i prve knjige.

Upraviteljstvo Gimnazije zamolilo je 19. decembra 1846. godine Popečiteljstvo prosvetljenja (Ministarstvo prosvete) da ga izvesti "da l'se klečanje i drugi vidovi telesne kazne, osim boja s prutom, u Gimnaziji upotrebiti mogu", a povod ovom pitanju bio je u tome što su profesori kažnjavali učenike klečanjem, mada ova kazna u zvaničnim propisima nije izričito pomenuta. U svome odgovoru 15. januara 1847. god. Popečiteljstvo je istaklo da "dozvoljava da profesori Gimnazije mogu i ovu kaznu upražnjavati, no tako, da ista ne prevaziđe više od jedne četvrti sata".

Sedmorazredna gimnazija (1853/54) započinje svoj rad u ulici kralja Petra br. 4,

u kojoj je Gimnazija bila smeštena od 1847 - 1863. i od 1899 - 1905. godine. U Gimnaziji su se tada učili mnogi predmeti, ali je težište bilo na stranim jezicima. Učilo se pet stranih jezika: staroslovenski, nemački, francuski, latinski i grčkodelinski.

Marta 1868. godine osniva se prva gimnazijska đačka družina "Srpska Nada", kasnije "Nada". Kada se pojavio socijalistički pokret Svetozara Markovića daci Prve beogradske gimnazije su mu pristupili, što je izazvalo poznatu đačku bunu 1871. godine.

Sve do 1880. Gimnaziju nije mogla da se upiše ni jedna učenica, jer se smatralo da otvaranjem 1863. "Više ženske škole" nema potrebe da se ženska omladina upisuje u gimnaziju. Prva redovna učenica bila je Leposava Bošković, rođaka Jovana Boškovića, ranijeg profesora gimnazije.

Gimnazija je dobila osmi razred 1891/92. školske godine. Ubrzo posle toga pristalice klasicizma postepeno formiraju "klasično - humanističku gimnaziju", pa su u Prvoj beogradskoj gimnaziji postojala dva usmerenja: klasični i realni.

U periodu od 1914. - 1919. Škola nije radila, a zgrada je služila kao bolnica. Posle I Svetskog rata škola menja naziv u "Prva muška realna gimnazija u Beogradu", da bi se razlikovala od ženskih gimnazija. Posle 100 godina rada škole najzad je bila završena nova zgrada za potrebe škole pored crkve Aleksandra Nevskog, u Dušanovoj ulici, gde se nalazi i danas.

СТАВ МИНИСТАРСТВА ПРОСВЕТЕ О ПРЕСТАНКУ ПОТРЕБЕ ЗА РАДОМ ЗАПОСЛЕНОГ

Наставак са стр. 1

Престанак потребе за радом запосленог у школи/установи је једно од најважнијих питања које заокупља пажњу синдиката, и интересује велик број запослених у образовно-васпитним установама јер је свима јасно да ће један број запослених у просвети постати запослени за чијим радом престаје потреба или запослени са непуним радним временом.

У прошлом броју Информатора смо Вас обавестили да је генерални секретар СрпС-а Хаџи Здравко М. Ковач упутио захтев проф. др Жарку Обрадовићу, министру просвете, мр. Зорану Костићу, помоћнику

министра за инспекцијске и надзорне послове и школске управе и г-ђи Жељки Кнежевић, генералном секретару у којем их упозорава да би било неопходно да министарство појасни своје виђење које то категорије запослених уопште и треба да буду предмет непосредне примене критеријума утврђених у: Закону о раду, школским законима, Општем колективном уговору и Посебном колективном уговору за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика, тим пре што се мишљења о поступку утврђивања ранг листе запослених са непуним радним временом и запослених за чијим радом престаје потреба министарства и синдиката не поклапају, као уосталом и у питању који то запослени требају бити предмет бодовања од стране комисије/а.

У петак 25. јуна смо, са „пристојним“ закашњењем, добили одговор Министарства просвете на захтев нашег Синдиката којим смо затражили мишљење министарства о престанку потребе за радом запослених у школама/установама. Одговором датираним на 09.06. о.г. и који су потписали помоћник министра задужен за школске управе и надзорне и инспекцијске послове мр Зоран Костић, генерални секретар министарства просвете госпођа Жељка Кнежевић и министар просвете проф. др Жарко Обрадовић потврђују се од раније познати ставови нашег синдиката и појашњава поступак утврђивања запосленог за чијим радом престаје потреба и запосленог са непуним нормом односно непуним радним временом.

Документ објављујемо у интегралном облику:

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ
Секретаријат министарства
Број: 112-01-00130/2010-02
09.06.2010. године
Београд
Немањина 22-26
вл/нћ

СИНДИКАТ РАДНИКА У ПРОСВЕТИ СРБИЈЕ

11000 БЕОГРАД
Дечанска 14/5

Дописом број 100 од 17. маја 2010. године, упутили сте захтев Министарству просвете, којим тражите мишљење о примени одредаба Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/09 – у даљем тексту: Закон) и Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домо-

вима ученика („Службени гласник РС“, број 12/09 – у даљем тексту: Уговор) које се односе на престанак потребе за радом запослених у образовно-васпитним установама, а у вези са листама запослених за чијим радом је престала потреба, које се формирају у оквиру школске управе. С обзиром на то да постоје проблеми у примени, као и неједначена примена наведених прописа, обавештавамо вас о следећем:

Чланом 33. Уговора прописани су критеријуми за утврђивање запослених за чијим радом је престала потреба са пуним или непуним радним временом. Одредбом члана 131. став 1. Закона, којом се уређује институт преузимања запослених у установи, прописано је да запослени који је у установи у радном односу на неодређено време, а остао је нераспоређен или има статус запосленог са непуним радним временом на основу члана 137. ст. 2. и 3. овог закона, остварује право на преузимање стављањем на листу запослених са које се врши преузимање.

Наведена норма не може се тумачити и примењивати независно од одредби Уговора којима се уређује поступак израде листе запослених за чијим радом је у потпуности или делимично престала потреба, критеријума за утврђивање запослених за чијим радом је престала потребе, са пуним или непуним радним временом и мера за запошљавање. Такође, морају се имати у виду и одредбе Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05 и 54/09) којима је уређена иста материја. Оба прописа не праве разлику у категоријама запослених према пословима које обављају.

Имајући у виду напред наведено, може се закључити да наведену одредбу Закона треба тумачити тако да се односи на све запослене у установи, који су у радном односу на неодређено време, а не само на наставнике, васпитаче и стручне сараднике.

Ови критеријуми се примењују у ситуацијама када запослени остају нераспоређени или се распоређују за део прописане норме, тј. остају у радном односу са непуним радним временом, али се не примењују на запослене који су засновали радни однос са непуним радним временом, које им се у међувремену није смањило.

По наведеном члану 33 Уговора **први критеријум је рад остварен у радном односу**, те се запослени за сваку годину рада у радном односу бодује са 1 бодом, а за сваку годину рада оствареног у радном односу у установи, са додатних 0,35 бодова. Имајући у виду да је чланом 2. Уговора прописано да се Уговор непосредно примењује у свим основним школама, средњим школама и домовима ученика, а у даљем тексту се користи појам „установа“, мишљења смо да се под радним односом у установи подразумева радни однос у било којој установи у области образовања и да ову одредбу треба тумачити тако да се са 0,35 бодова вреднује свака година рада оствареног у радном односу у било којој установи у области образовања. Другачије тумачење значило би сужавање права лица која су због стицаја околности, често и без њихове воље, била у ситуацији да прелазе из једне у другу школу, тј. установу, у току свог радног ангажовања.

Други критеријум за утврђивање запослених за чијим радом је престала потреба је **образовање**. Уговор је јасно дефинисао да се за средње образовање од три, односно четири године запослени бодује са 5 бодова, а за специјалистичко образовање након средњег образовања, односно више образовање – са 10 бодова. Када распон бодова није прописан примењује се прецизно оно што је прописано, без могућности мењања.

Када је у питању високо образовање, наведеним чланом Уговора

дат је распон од 15 до 20 бодова, те би установе могле прецизирати бодовање својим општим актом или појединачним колективним уговором, у оквиру прописаног распона, имајући у виду прописе који су уређивали високо образовање до 10. септембра 2005. године и Закон о високом образовању, којим су прописани нивои студија за стицање високог образовања – први, други и трећи.

Установе ће својим општим актом уредити бодовање запослених који имају мање од средњег образовања, с тим да број бодова може бити до 4.

Резултати рада представљају **трећи критеријум** за утврђивање запослених за чијим радом је престала потреба. Овај критеријум је разрађен у четири тачке, те прва тачка представља однос према радним обавезама и пословима (реализација програма и задатака, долазак на посао, однос према другим запосленим, родитељима и ученицима), а што се бодује до 3 бода.

Да се у пракси не би стварали проблеми приликом бодовања по овом критеријуму, неопходно би било да се општим актом установе прецизно дефинише како ће се пратити и доказивати сваки од параметара којим се утврђује однос према радним обавезама и пословима.

У погледу друге и треће тачке трећег критеријума: остварени резултати на општинским и регионалним такмичењима (4 бода) и остварени резултати на покрајинским и републичким такмичењима (6 бодова), установе могу својим општим актом да прецизирају за који ниво остварених резултата који број бодова се даје. У сваком случају, могу се бодовати само она такмичења која су у организацији Министарства просвете. Што се тиче могућности сабирања бодова за награде освојене на општинским и регионалним, као и на покрајинским и републичким такмичењима, мишљења смо да се бодови утврђују посебно за општински и регионални ниво, а посебно за републички и покрајински ниво такмичења, али да се за више такмичења на истом нивоу не могу сабирати.

Четврта тачка трећи критеријум је допринос у педагошком раду. Уговором су набројани неки доприноси: објављени радови, стручни радови, издавање уџбеника и дато је право установи да својим општим актом дефинише и друге доприносе. Установе могу да поједине параметре детаљније разраде својим општим актом, у циљу уједначеног поступања, одреде број бодова по сваком од параметара имајући у виду ограничење да је укупан број бодова седам за доприносе у педагошком раду.

Четврти критеријум је **имовно стање**, те је Уговор дефинисао број бодова зависно од односа укупног примања домаћинства по члану у односу на републички просек.

У погледу **петог критеријума**, односно бодовања **здравственог стања**, исто се доказује налазом надлежне здравствене установе и односи се само на запосленог који се бодује. Напомињемо да се, када су прописана два услова повезана везником „и“ (на пример: хронични и тешки болесник), ради о кумулативно а не алтернативно прописаним условима.

Приликом примене **шестог критеријума**, односно бодовања **деце на редовном школовању**, бодовање се врши и за дете које остварује васпитање и образовање у години пред полазак у школу, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања и посебним законом, односно за децу која похађају припремни предшколски програм.

Законом и Уговором је дефинисана процедура поступка утврђивања запосленог за чијим радом је у потпуности или делимично престала потреба.

Установе, у складу са Уговором, треба да формирају комисију коју именује школски одбор, на предлог синдиката. Општим актом установе дефинисаће се број чланова комисије, њен састав, начин одлучивања и друга питања значајна за рад комисије.

У поступку утврђивања запосленог за чијим радом је у потпуности или делимично престала потреба, комисија ће сачинити ранг листу на основу критеријума из Уговора, према броју бодова. За запосленог за чијим је радом престала потреба утврђује се запослени који оствари најмањи број бодова. Уколико више запослених има исти број бодова, предност има запослени који је остварио већи број бодова по основу рада оствареног у радном односу, стручне спреме, резултата рада, односно имовног стања, и то наведеним редоследом, у складу са чланом 34. став 3. Уговора. Комисија је дужна да директору достави предлог запосленог за чијим је радом престала потреба, а директор доноси решење на основу предлога комисије. Директор је везан предлогом комисије, с тим да, као лице које је одговорно за законитост рада установе, може да врати предлог комисији, уколико процедура није спроведена у складу са законом, Уговором и општим актима установе.

Чланом 37. Уговора прописане су одређене категорије запослених којима не може престати радни однос, без њихове сагласности, под

условом да не испуњавају један од услова за пензију. То значи да се и на ова лица примењују критеријуми из наведеног члана 33. уговора и да она могу бити проглашена технолошким вишком, али им, без њихове сагласности, не може престати радни однос. Напомињемо да се наведени критеријуми примењују и на заштићене запослене који су распоређени за део прописане норме часова.

На решење директора запослени има право на приговор органу управљања у складу са чланом 145. Закона.

Када решење о утврђивању запосленог за чијим радом је у потпуности или делимично престала потреба постане коначно, установа има обавезу, у складу са чланом 131. Закона, да пријави школској управи запосленог који има право на преузимање, ради његовог стављања на листу.

Установа је дужна да достави податке о запосленом за чијим радом је престала потреба са пуним или непуним радним временом и то: име и презиме запосленог, матични број, адреса, број телефона запосленог, назив радног места, врста и степен стручне спреме, податак о томе да ли је запослени ангажован и у некој другој установи, норма запосленог у 2009/2010. години. Установа ће пријавити школској управи и потребе за школску 2010/2011. годину са подацима о називу радног места и норми часова. Директор је одговоран за исправност података које доставља школској управи.

Листа запослених који остварују право на преузимање формирају се при школским управама по јединицама локалне самоуправе до 15. августа за сваку наредну годину. Пре почетка школске године, у складу са одредбама Закона и Уговора, начелници школских управа, активи директора и репрезентативни синдикати дужни су да заједнички разматрају листе запослених за чијим радом је у потпуности или делимично престала потреба у тој школској години. Избор и пријем лица у радни однос на основу конкурса вршиће директор, под условом да се претходно преузимањем није могао засновати радни однос са лицем са листе. То значи да се попуна радног места прво врши преузимањем са листе запослених за чијим је радом престала потреба. Важно је нагласити да запослени мора да испуњава све услове за послове за које се преузима и има проверену психофизичку способност, у складу са чланом 130. став 3. овог закона.

Запосленом за чијим је радом престала потреба, а коме није могло да се обезбеди ни једно од права утврђених законом, колективним уговором код послодавца или уговором о раду, може престати радни однос под условом да му се претходно исплати отпремнина. Средства за отпремнину школа ће потраживати из буџета, односно од Министарства просвете.

Уколико се у току школске године из одређених разлога појаве лица за чијим је радом престала потреба, установа је дужна да тог запосленог пријави школској управи ради стављања на листу запослених. То значи да је преузимање сталан процес, те ће се, уколико постоји потреба за попуњавањем радног места, прво вршити пријем преузимањем, па тек онда расписивати конкурс.

С поштовањем,

ПОМОЋНИК МИНИСТРА

др Зоран Костић

СЕКРЕТАР МИНИСТАРСТВА

Жељка Кнежевић

ДЕЦА (НИ)СУ НАСИЛНА! САСВИМ ИЗВЕСНО СУ БАХАТА

- Насиље између ученика и наставника израженије од вршњачког
- Најзаступљеније је вербално насиље и сплеткарење
- Не мања ни физичког обрачунавања ни сексуалног узнемиравања
- Жртве не траже помоћ
- Наставничка помоћ без резултата
- Наставници мање насилни према млађим ученицима
- Мирније у средњим школама

Новински ступци последњих неколико година препуни су вести о насиљу које се догађа у школама широм Србије, из чега би се могло закључити да се насиље драматично увећало. Међутим, резултати програма „Школа без насиља“, иако не пружају идеалну слику, одурађају од тог поприлично раширеног мишљења да су деца постала изразито агресивна.

Програм „Школа без насиља“ од 2005. спроводи Уницеф у сарадњи са министарствима просвете, здравља, рада и социјалне политике, Саветом за права детета Владе РС, Заводом за унапређивање образовања и васпитања, а од 2008. године и са Министарством унутрашњих послова и Министарством омладине и спорта. Главни циљ програма је стварање безбедне и подстицајне средине за учење, рад и развој, а насиље је дефинисано као сваки облик понашања које има за циљ намерно доношење психичког или физичког бола другоме. Програм се спроводи у 187 основних и девет средњих школа из целе Србије и њиме је обухваћено више од 135.600 учени-

ка и 12.500 одраслих.

Како су показали досадашњи резултати, најзаступљенији облици насилног понашања су вербално насиље, ширење лажних сплеткарења, а потом следе претње и застрашивања. Према тако класификованом насиљу, врстама и интензитету, на узорку од 26.947 ученика и 3.397 одраслих, показало се да је чак 65 одсто ученика бар једном, а 24 одсто више пута, изложено неком облику насилног понашања у периоду од три месеца. Упркос ставу да су вербалне увреде, оговарања или ширења неистина примерени свим узрастима и менталитету овог подручја, што би требало да значи како се не би могли сврстати у оквир насилног понашања, бројна досадашња истраживања показала су да је овај вид вербалне агресије готово сигуран увод у насилништво.

активности, а понекад све то и снимају.

Међу врстама насиља које ученици практикују, на првом месту је вређање, затим сплеткарење, физичко обрачунавање, претње и отимање. Иако је уочљиво да је најзаступљеније психолошко насиље, односно вербално и социјална изолација то проблем не чини мањим.

Да не мања ни физичког обрачунавања, али и да се у школу долази с оружјем, сведочи и 27.000 основца. Иако ученици тврде да не постоји школска просторија у којој се насиље не дешава, па чак и када је присутан наставник, готово половина ђака наводи да се догађају и туче између школа. Колико физичког обрачуна, што у самој школи, што ван ње, могу да буду опасни, најбоље говори податак да трећина ученика наводи како се једном или више пута догодило да неко донесе у школу нож или друго оружје. Поврх свега, 10 одсто старијих ученика су жртве неког вида сексуалног узнемиравања.

Готово четвртина ученика основних школа доживела је да их једном или више пута наставник увреди, исмева или удари. Више од 30 одсто ученика је рекло да је у току претходна три месеца имало проблема са насилним понашањем наставника. Најчешће је то нека врста вербалног насиља, међутим, њих 17 одсто је изјавило да их је у овом периоду бар једном наставник ударио, повукао за косу или уши. Нешто мање ученика, тачније осам одсто, рекло је да им је у последња три месеца наставник претио.

Подаци показују да су наставници мање насилни према млађим, а више према старијим ученицима. Такође су агресивнији према ученицима који се и сами насилно понашају. Ипак, међу ученицима који никад нису били насилни, чак 23 одсто је доживело насиље наставника.

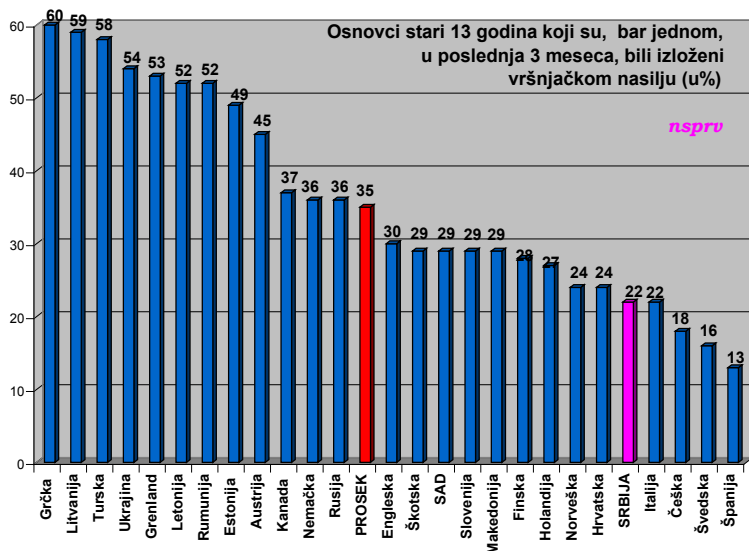
Скоро половина ученика изјављује да су неки њихови вршњаци вербално агресивни према наставнику. С друге стране, већина запослених у школи мисли да ово није нарочито велики проблем. Тако је на директно питање да ли се осећају угрожено од неког ученика, 86 одсто запослених одговорило „ниједном“, а 14 одсто наставника је изјавило да се понекад осећају угрожено. Такав одговор је дао и сваки десети стручни сарадник и особа из помоћних служби.

Четвртина ученика који трпе насиље помоћ не тражи уопште, док се остали обраћају родитељима, пријатељима и наставницима. Међутим, оцене ученика о ефикасности наставничких интервенција нису високе. Око 60 одсто ученика који су били жртве изјавило је да се и не обраћа наставницима за помоћ. Само 20 одсто оних који су се обратили оценили су да су наставници стварно успели да им помогну.

На питање: „Да ли је од почетка ове школске године твој редни старешина, или неки други наставник, разговарао с тобом о твом насилном понашању?“ забележено је да је број ученика који су често разговарали с наставником је 15 одсто. Једном или два пута с наставником је разговарало 13 одсто ученика. То засигурно није ангажовање наставника којим бисмо могли да будемо задовољни.

Истраживање рађено у средњим школама показује да насиља у средњим школама има мање него у основним. Само 13 одсто средњошколаца је било жртва једном, док се у већини случајева насиље није поновило.

Посебно је занимљиво да је насиље на релацији ученик–наставник много израженије него вршњачко. Готово трећина је имала искуство с насиљем од стране наставника, док више од 40 одсто наводи да су били сведоци насиља других ученика према наставницима. Узрок је у томе што професори немају довољно знања о генерацији с којом раде, или су просто под превеликим стресом и обавезама, који такође не умеју да носе на адекватан начин. Наиме, свака генерација деце доноси нова питања и захтеве за прилагођавањем. Шта је у томе проблем? Идентитет тих професора припада времену о којем та деца или немају појма, или га презиру, што се, с друге стране, може рећи и за професоре – њихови ученици припадају времену које ће тек доћи и о којем наставници знају мало, а најчешће га виде као време које доводи у питање њихове вредности.

Дакле, ако бисмо основце у Србији представили као одељење од 30 ђака, њих 20 је доживело неку врсту насиља. Од тог броја деветоро су били жртве два или три облика насиља, док је троје било малтретирано на четири различита начина. Уједно, њих 12 би се изјаснили као насилници, а када бисмо их упитали зашто то раде, као разлоге би навели самоодбрану, шалу, зато што то могу (!), а добар део би признао да то ради без икаквог разлога. Још проблематичније је што је велики број ученика изложен некој врсти систематског насиља, а анкета је, између осталог, забележила и да ђаци у школу иду наоружани, прете и застрашују једни друге, понекад отимају новац и уништавају ствари, па чак присиљавају једни друге на сексуалне

Насиље у школама	Да	Не
Доживели вршњачко насиље	60%	40%
Жртве вршњачког насиља у последња 3 месеца	22%	78%
Доживели насиље одраслих	24%	76%

BEZ DOZVOLA ZA RAD UPISUJU STUDENTE

Iako pojedini privatni fakulteti još nisu dobili dozvole za rad, raspisali su konkurse za upis novih studenata. Pokrajinski sekretar za obrazovanje Zoltan Jegeš upozorava buduće studente da budu oprezni prilikom upisa, jer se može desiti da im diplome kasnije ne budu priznate. On je najavio oštriju kaznenu politiku za fakultete. "Dosta smo razgovarali sa Ministarstvom i na Komisiji za izmenu Zakona o visokom obrazovanju. Neki elementi su već sad pred republičkim parlamentom, a to je, na primer, pooštavanje kazni. Sa druge strane i inspekcija mora delovati", kaže Jegeš. U Novom Sadu takvih fakulteta je malo, ali vam ni na jednom od njih neće reći da zapravo nemaju dozvolu za rad, a treba imati u vidu da godina studija u proseku košta oko 1.500 evra. Jedan od njih, za koji pouzdano znamo da je samo u procesu akreditacije, pozvali smo i pokušali da proverimo ovaj status. Novinarica: "Dobar dan. Da li mogu kod vas da se informišem oko upisa u prvu godinu i da saznam da li je smer akreditovan? Interesuje me i da li će mi diploma biti priznata kad završim?" Službenica sa

fakulteta: "Sve je akreditovano. Sve, što se tiče svih programa."

U pokrajinskom Sekretarijatu za obrazovanje kažu da su u procesu akreditacije još Fakultet za preduzetni menadžment, Fakultet za uslužni biznis u Sremskoj Kamenici (Univerzitet Edukoms) i Fakultet za menadžment. Dozvole za rad imaju Fakultet za evropske pravno-političke studije u Kamenici (Univerzitet Singidunum, Beograd), Fakultet za sport i turizam (Univerzitet Metropolitan, Beograd) i visoka škola Fakultet za pravne i poslovne studije. Zbog pojave privatnih fakulteta koji nemaju dozvole, a upisuju studente, Ministarstvo prosvete razvije Strategiju, a u planu je i opsežna akcija pokrajinskog Sekretarijata. Što se tiče državnih fakulteta, Jegeš očekuje da će svi biti akreditovani do početka upisa, odnosno do kraja ovog meseca. Prijavlivanje kandidata počelo je danas, a prijemni ispiti su od 28. do 30. juna, u zavisnosti od fakulteta. Detaljan spisak akreditovanih fakulteta, i državnih i privatnih, možete videti na sajtu Komisije za akreditaciju (www.kapk.org/vodič).

SPORAZUM O LICENCIRANJU NASTAVNIKA

Pokrajinski sekretar za obrazovanje prof. dr Zoltan Jegeš, rektor Univerziteta u Novom Sadu prof. dr Miroslav Vesković i predstavnici visokih škola za obrazovanje vaspitača potpisali su u utorak Sporazum o međusobnoj saradnji učesnika u realizaciji studentske prakse i postupku polaganja ispita za licencu nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika. Sporazum su potpisali prof. dr Grozdanka Gojkov, direktor Visoke škole strukovnih studija za obrazovanje vaspitača u Vršcu i mr Stevan Divjaković, direktor Visoke škole stikovnih studija za obrazovanje vaspitača u Novom Sadu. Ovim sporazumom potvrđeno je zajedničko delovanje u postupku polaganja ispita za licencu nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama i u realizaciji studentske prakse. Fakulteti Univerziteta u Novom Sadu na kojima se obrazuju budući vaspitači i nastavnici u svom planu i programu imaju obavezu praksu za svoje studente. Naime, svaki student treba da ostvari "kredit" obavljajući

praksu u predškolskim ustanovama i školama. Da bi se ta obaveza u potpunosti realizovala i da bi se sinhronizovalo obavljanje studentske prakse sa radom u predškolskim ustanovama i školama, potpisujemo ovaj sporazum koji uređuje međusobne odnose. Na taj način, predškolske ustanove i škole postaću vežbaonice

Univerziteta, gde će, kroz praktičnu realizaciju metodike nastave za studente i kod polaganja ispita za licenciranje nastavnika, imati prilike da se postigne stalno usavršavanje nastavnog kadra - rekao je Jegeš i naglasio da se na ovaj način sistemski rešava studentska praksa budućih vaspitača, koja je posebno važna u njihovom školovanju i za budući profesionalni rad.

Rektor NU prof. dr Miroslav Vesković je naveo da ovaj Univerzitet posebnu pažnju poklanja obrazovanju budućeg nastavnog kadra, pa je i osnovao Centar za razvoj obrazovanja. - Učenje tokom celog života treba od fraze da postane realnost, a to će se, između ostalog postići i licenciranjem nastavnika - rekao je Vesković.

NEĆE BITI PROMENE ODLUKE O UPISU U I RAZRED

Odluka o tome da se deca sa šest i po godina upisuju u prvi razred neće biti promenjena i pored velikog pritiska roditelja i tvrdnji psihologa da su deca tog uzrasta emocionalno nespremna za polazak u školu. Ministar prosvete Žarko Obradović, rekao je za Radio 021 da je ta odluka opravdana. "To se ne donosi preko noći. Potrebno je stručno mišljenje. Mišljenje roditelja je jako važno, ali treba čuti i mišljenje drugih ljudi koji su tu odluku predložili i naravno razloge zašto je ta odluka prihvaćena" navodi Obradović. Direktor predškolske ustanove "Radosno detinjstvo" Borislav Samarđić za ovu odluku kaže da je to jedna anomalija, jer dete pohađa program koji je već pohađalo i dobilo sertifikat za to. "Ja bih kao roditelj uvek insistirao da dete pođe u školu sa sedam godina. Međutim, kada se tu umeša struka psiholozi, pedagozi i kažu ne, onda smo mi dužni da ga vratimo na poludnevni boravak na četiri sata, još tih šest, sedam meseci, koliko traje taj ponovljeni predškolski program" objašnjava Samar-

džić. Iako se još ne zna tačan broj dece koja su dobila potvrdu o odlaganju upisa, Samarđić kaže da je u pitanju prilično veliki broj. To će stvoriti dodatnu gužvu u vrtićima u kojima inače nema dovoljno mesta. Iako direktor predškolske ustanove tvrdi da nisu dobili nikakve direktive i da su sačuvali mesta za decu koja će ponovo pohađati predškolski program, nezvanično saznajemo da su vrtići dobili nalog da ne reaguju do prvog septembra.

POPUST ZA ČLANOVE SINDIKATA

Nastavak sa str. 1

Generalni sekretar Nezavisnog sindikata prosvetnih radnika Vojvodine Hadži Zdravko M. Kovač i dekan Fakulteta za preduzetni menadžment, prof. dr Slobodan Manojlović, ulica Modene 5, iz Novog Sada, koji se nalazi u sastavu Alfa Univerziteta iz Beograda postigli su Sporazum o popustu pri upisu studenata na Fakultet za članove NSPRV i decu članova NSPRV, uz plaćanje školarine na 12 mesečnih rata ili sa 10% popusta na cenu školarine, ukoliko se odmah izmiri sav iznos.

Fakultet za preduzetni menadžment obrazuje profil diplomiranog inženjera menadžmenta na akreditovanom trogodišnjem studijskom programu Kvalitet i reinženjering, a na jednogodišnjim master studijama - akreditovani studijski program Inženjerski menadžment.

Upis traje od 01.06.2010. godine do 15. 10. 2010. go-

dine.

Fakultet omogućuje i nastavak školovanja kandidatima koji prelaze sa drugih državnih ili privatnih fakulteta ili visokih škola. Takođe, Fakultet poziva kandidate koji su završili magistarske studije da na Fakultetu odbrane svoj magistarski rad i nakon toga u mogućnosti su da prijave doktorsku disertaciju. Isto tako, Fakultet poziva zainteresovane kandidate na kurseve engleskog jezika svih nivoa, koji se organizuju u terminima prilagođenim radu u manjim grupama.

Fakultet ima dvanaestogodišnju tradiciju i prva je privatna visokoškolska ustanova te vrste u Vojvodini.

Ukoliko za Vas ili Vaše dete želite ostvariti ovu pogodnost, obratite se sekretarijatu Sindikata kako bi Vam izdali potvrdu o članstvu u Sindikatu i kako bi na osnovu toga ostvarili dogovoreni popust.

НЕМАЧКА: КО ЈЕ ЗАКАЗАО ПОРОДИЦА ИЛИ ШКОЛА?

• Већина ученика стручних школа нељубазна и непоуздана • Бонтон и тимски рад – кључ за пословни успех • Курсеви бонтона уродили плодом

Нељубазни и непоуздани – тако су немачки предузетници окарактерисали већину ученика стручних школа. Чак 40 одсто од 14.000 испитаних предузетника запазили су код својих ученика недостатак социјалних компетенција. Пре него што су се социолози и позабавили овим проблемом, надлежни у немачким трговачким и индустријским коморама су одреаговали, па за ученике стручних школа организују једнодневне курсеве лепог понашања. "Добро јутро! Моје име је Томас Бартлет. Данас би требало да променим одељење."

Томас, будући ученик једне од привредних стручних школа, управо вежба поздрављање са шефом. Оно што су родитељи, васпитачи и учитељи у детињству пропустили, у касној адолесценцији настоје да допуне професионалици. Трговачке и индустријске коморе организују једнодневне курсеве лепог понашања које посећују мотивисани средњошколци и полазници стручних школа. Доерте Тиквер, водитељка курса каже: "Током курса, наше полазнике првенствено учимо како да оставе добар утисак. Учимо их да воде рачуна о гардероби и начину одевања. Учимо их да буду љубазни, да се правилно поздрављају и представљају. Ту су наравно и неке вежбе које се не односе само на правила понашања, као на пример, како да ученици својим колегама на радном месту делују симпатично."

Многи ученици стручних школа не могу ни да наслуте због чега нису добили место у предузећима у којима би се стручно усавршавали. Ни од-

личан успех у школи не помаже, ако им недостаје основни бонтон. Свен Бинер, члан индустријске и трговачке коморе, објашњава који то недостаци ученика застрашују предузетнике.

"Пре свега је то сам наступ данашње омладине, на начин на који се одевају и на крају спремност за помоћ. За велика предузећа је веома важно да ученици раде тимски. Независно од тога да ли су ангажовани у трговачкој или комерцијално-техничкој области, веома је битно да функционишу тимски, а не индивидуално као на траци. Тако је раније био случај, сада су важне тимске способности."

Непримерено је протезање током разговора са шефом! Мобилни телефон мора бити угашен док траје састанак! Ово су само нека од правила која ученици чују можда по први пут. А да ли овакви курсеви имају и ефекта? Ученици који су га похађали се са тим слажу.

"Добро је што сам научио ово поздрављање и руковање које смо вежбали овде. Исправно опхођење са клијентима и шефом је веома важно. Веома сам срећан што сам добио прилику да дођем на овакав курс." "И мени се прилично допало, много сам научила. Има ту сада неколико ствари на које ћу убудуће обраћати више пажње."

И на крају, вратимо се старој пословици: "Боље икад, него никад"! За учење правила лепог понашања, никада није касно!

ШКОЛА ЗА РОДИТЕЉЕ

Нови концепт је назван „Тренинг за родитеље“. Обука тежиште ставља на заједничко деловање родитеља и школе. Одгој деце почиње у родитељској кући, а успех у школи зависи и од правилног поступања родитеља.

Идеја није нова, али занимљива је у сваком случају, посебно када читамо извештаје о занемареној деци или оружаним нападима и убиствима у школама иза којих стоје деца. Све то је јасан знак да постоји потреба за додатним школовањем родитеља.

Чудна, али све чешћа слика по Немачкој: Двадесетак мајки и очеве увече седе у разредима нагнути над свескама и у малим групама уче. Уче како да се правилно поставе према рођеној деци. Наравно да су родитељи у већини случајева добри, али овде уче како да буду још бољи. Ингрид Гразиковска је 40 година била учитељица у основној школи у Ратингену. Очито јој нису

досадили часови јер је и после пензионисања положила испит тренера родитеља. „Наравно да не желим да будем врховни учитељ, али желим да пренесем на друге оно знам.“

Нови концепт осмислили су некадашњи директор школе Адолф Тим и стручњак за образовање Клаус Хурелман. Неки од закона за успех у школи гласе:

- Одгајати нежно
- Правилна мотивација води бољем учењу
- Породица усмерава учење.

На курсу родитељи сасвим сигурно добијају добре савете. Рецимо Сабине Барби која има троје деце: „Ми смо у породици били дошли до ситуације да само наређујемо, а сасвим смо заборављали да понекад похвалимо децу, ако ураде нешто добро.“

Елем, Шта се догађа у Немачкој? Да ли заиста треба да на курсевима учимо како правилно да се прехранимо, како да организујемо своје слободно време? Зар не би требало и сами да знамо како да одгајамо своју децу? Без тренинга и тренера? Изгледа да не, јер и родитељство се мења и стари модели постају неупотребљиви.

ТРАЖЕ СЕ ПРЕДАВАЧИ

Немачка је дошла на идеју да „уведе“ наставнике из Пољске, макар привремено, на две до пет година док се криза у просвети не реши, јављају пољски медији. Већ од наредне школске године немачким школама ће недостајати око 40.000 просветних радника, а синдикати су предложили привлачење колега из "нове Европе" већим зарадама. Како учитељи у Пољској на почетку каријере зарађују (у просеку) свега 330 евра месечно у противвредности, очекује се да ће заинтересованих гастарбајтера бити више него довољно, јер би у немачким школама примали 1.500 евра. Нови наставници се очекују пре свега из Пољске, Чешке и Румуније, земаља које су у Европској унији, а у којима се могу наћи педагози са знањем немачког језика.

Уз предлог о увозу кадрова, синдикати су дали и упозоравајући извештај по коме учитељи масовно одлазе у пензију, а у наредних 10 година школе ће због тога остати без 330.000 од 770.000 учитеља колико их тренутно има. У немачким школама недостају пре свега предавачи природних наука, а у Пољској се очекује да их буде вишак јер ће ученици средњих школа бирати већ у првом разреду природни или друштвени смер за који постоји веће интересовање.

Пољско Министарство просвете и Савез учитеља прогнозирају да идеја нема много шансе да успе и да ће завршити крахом због слабог интересовања, као и ранији покушај Немачке да привуче информатичаре из Пољске. – Можда ће кренути млади из пограничних подручја, али не верујем да ће се зрели људи с породицама селити у Немачку – рекао је за „Газету виборчу“ председник Савеза Славомир Броњаж.

Сумње у успех пројекта има и заменик министра просвете Збигњев Марђињак који сматра да ће се као проблем јавити адекватно владање немачким језиком које би задовољило потребе држања наставе.

ХРВАТСКА: ОБРАЗОВНИ СИСТЕМ НЕ ОДГОВАРА МОДЕРНОМ ВРЕМЕНУ

Истраживање „Људска права у основним школама – теорија или пракса?“ које је провео Центар за људска права из Загреба, и које је трајало више од годину дана, а обухватило 24 основне школе у 6 хрватских региона показало је да хрватски образовни систем не одговара модерном добу и да је пун сукоба деце различитих националности, сегрегације ромске деце у школама, насилничког понашања, те низа других проблема која упућују на то да деца у образовним установама или су недовољно, или никако, упозната са људским правима, грађанским васпитањем и основама демократије. Више од пола испитаника међу ученицима осмих разреда сматра да је школа врло мало (боље речено – никако) придонела развоју њиховог интереса за догађања у друштву и да није развила интерес ученика за по-

магање социјално угроженим, нити развила мотивацију за добровољни рад.

Готово половина осмака сматра да их је образовање изузетно мало припремило за решавање спорова ненасилним путем или критичко размишљање, док 26% сматра да их школски систем уопште није оспособио за критичку проверу информација. У исто време 84% испитаних наставника сматра да је једна од најважнијих улога школе припремање ученика за „активног грађанина“, а готово 2/3 наставника и учитеља сматрају да васпитање за демократско друштво треба почети од најраније доби детета, али и да је то преваходно задатак породице. Из тога би се могло закључити да наставници сматрају да је школа у том погледу немоћна у односу на родитељски утицај.

ĐAČKI DINAR

Godinama unazad idem na roditeljske sastanke i gotovo svaki prvi u godini počinje pričom „kako da našoj dečici obezbedimo što bolje uslove rada“. To u prevodu znači da ćemo mi roditelji finansirati krečenje, uređenje dvorišta, popravke...

Nikada se niko od nas roditelja nije bunio. Čak su i oni „dežurni kritičari“ imali razumevanja za taj izdatak. Logično, svi znamo kakvo je stanje u školstvu i naravno da ćemo se potruditi da skupimo pare i pomognemo. To i jeste zaista za našu decu, naše đake.

Međutim, ako se dogodi, kao što se ispostavilo, da u nekim školama ucenjuju učenike, pa ako nije dao novac - ne dobija svedočanstvo, onda taj takozvani đачki dinar i te kako počne da boli. Onda, naravno, roditelj počne da se pita kome ja to dajem moje pare, ko to i kako vaspitava moje dete?

Zar je moguće da ne postoji drugi način nego mora ucenom da se iskamči taj dečji dinar. S pravom se pita i da li u školi u kojoj direktor ili profesor primenjuje takve uterivačke vaspitne metode taj dinar uopšte ode na pravo mesto.

Da decu poštede pritiska, u strahu da ih ne proganjaju profesori ili ismejavaju drugovi, roditelji dignu ruke od prosvetne inspekcije. Tako za sada nijedan direktor nije kažnjen zbog ovog kršenja učeničkih prava. Roditelji čute i plaćaju, a deca, ko deca, šta znaju šta je dinar.

Olivera Radaković

NEBO NAM JE GRANICA!

Novine, vesti, emisije... U njima se uvek nalazi mnoštvo informacija. Kada neko pomene medije prvo na šta većina nas pomisli su tračevi o životima slavnih, politika, sport... Da li će neki holivudski par raskinuti, ko je pobedio na izborima, rezultati raznih utakmica, inflacija, deflacija sve su to neka od većitih pitanja o kojima svakodnevno veliki broj ljudi razmišlja. Ali šta je sa planetom, sa ekosistemom, ugroženim biljkama i životinjama, globalnim zagrevanjem... Ko o tome razmišlja? Kada se desi neka katastrofa poput topljenja lednika, potapanja Floride, znatno proširenje rupe na ozonu... onda odjednom nastupaju mediji obaveštavajući o trenutnoj katastrofi i raznim merama koje se poduzimaju kako bi se napravila što manja šteta... A kada to prođe i zataška se sve je po starom i tako stalno. Da li se nekada zapitate šta bismo mogli da učinimo da bismo to sprečili? Ogromne sume novca se svakog dana ulažu kako bi se otkrili novi uslovi za život u svemiru. Kada bismo samo jedan deo tog novca uložili da spasimo našu planetu onda možda ne bi morali da tragamo za novom planetom, državom, novim domom. Kada pitate omladinu, većina će reći da ih to brine i da bi hteli da učine nešto po tom pitanju, ali kad ih pitate šta čekaju, oni zaneme. Da li je to zato što su sve te njihove reči prazne priče? U takvim situacijama uvek postoje izgovori tipa nismo znali ili šta ja jađan bedan mogu sam da uradim?! Halooo! Da tebi govorim! Probudi se! Okreni se oko sebe! Malo pogledaj šta se dešava! Kako možeš da očekuješ da se svet promeni ako ne kreneš od sebe? Ja znam da mala grupa ne može da promeni mišljenja milionima ljudi ali ona može uticati da se ta grupa proširi. Pa hajde, nemojte biti lenji! Na kraj krajeva... Nebo nam je granica! Zar ne?

Aleksandra Vasić, Ekonomska škola Sombor

Druga strana kvalifikacionih ispita SKUPA LAKRDIJA

Prvih pet-šest godina po uvođenju kvalifikacionih ispita za upis u srednje škole, to je bio pravi kvalifikacioni ispit na kome daci nisu unapred znali zadatke koji će biti u testovima, pa su se spremali tako što je u školama na časovima obrađivano propisano gradivo. Onda je došao sadašnji model ispita sa objavljivanjem zbirke zadataka sa zadacima koji će biti na testovima, a sa tim je počelo i urušavanje škole i devalviranje znanja. Takav model imao je dve negativne posledice.

Prvo, negativan odraz na nastavu dotičnog predmeta, jer čim se pojave zbirke, po pravilu, u osnovnim školama nastavnici počinju da prerađuju zbirku i prestaje realizacija propisanog programa matematike (srpskog), a to znači i slabija savladanost propisanog programa.

Drugo, učenje za bodove a ne za znanje, a to nije isto. To bi pedagogi i psiholozi morali da znaju, a upravo su oni i aminovali uvođenje tog antipedagoškog modela ispita.

A zašto je onda uveden takav model? Naravno, ne iz stručnih i pedagoških razloga, već iz komercijalnih. Naime, u modelu sa zbirkama zadataka trebalo je da neki ljudi i firme poprilično zarade, jer je svake godine 80.000-90.000 đaka (osmaka) moralo nekoliko puta da plaća zbirke (prvo zbirku zadataka, onda zbirku rešenja i na kraju zbirku zadataka na ispitu), a vi onda računajte koje su to pare! Dovoljno da se podobro „ogrebu“ i promoteri takvog modela, izdavači i štampari zbirki. Jedno vreme su se izdavanje i štampanje zbirki bili umešali i privatni izdavači i štampari.

Taj model, koji je promovisao tadašnji ministar prosvete Dragoslav Mladenović, „unapredio“ je potonji ministar Gaša Knežević, tako što je „prag“ za upis smanjio prvo na pet, a onda na jedan bod po predmetu! Kakva devalvacija obrazovanja i motivisanja učenika da stvarno uče!

Neretko se učenicima čak diktiraju ili ispisuju rešenja zadataka (tako se dogovore u okviru škole zajedno sa onima koji dežuraju, sa ciljem „da deca postignu što bolji uspeh i upišu se u željenu školu“). Ta lakrdija mnogo državu i košta, jer se sve plaća - od pravljivanja testova, preko dežurstva, do obrade i saopštavanja rezultata. A uz to, Ministarstvo se hvali dobrim uspehom na testu i tako obmanjuje i sebe i javnost.

Prof. Nenad Radojević, Novi Beograd

BRUKA OKO SOCIJALNO-EKONOMSKOG SAVETA

Nezavisni sindikat prosvetnih radnika Vojvodine, kao jedan od osnivača i kolektivnih članova Nezavisnog sindikata javnih službi, u čijem sastavu se nalaze tri reprezentativne grane na nacionalnom nivou: Srps, Nezavisni sindikat radnika u kulturi i Sindikat organizacija pravosudnih organa, neprijatno je iznenađen odnosom gradske vlade Sombora, koja je sa socijalnim partnerima problematične (nepostojeće) reprezentativnosti formirala Socijalno-ekonomski savet.

Šta više, iako smo na vreme obavestili i gradonačelnika, predsednika Skupštine i lokalnog „ministra“ za pitanja privrede o statusnom stanju naše organizacije i drugih potencijalnih učesnika SES-a, oni nas nisu udostojili ni informacije, niti nas pozvali da učestvujemo u radu Saveta. Informaciju smo pročitali na lokalnom sajtu i ona glasi: „Socijalno ekonomski savet Grada Sombora je osnovan kao zajedničko telo tri ravnopravna osnivača: gradonačelnika Sombora, Unije poslodavaca i predstavnik radnika, odnosno reprezentativnih Saveza samostalnih sindikata Sombora i Regionalnog povereništva Ujedinjenih granskih sindikata „Nezavisnost“. Osnovni ciljevi i zadaci Saveta definisani Sporazumom podrazumevaju uspostavljanje i razvoj socijalnog dijaloga o pitanjima od značaja za ostvarivanje ekonomskih i socijalnih prava čoveka, materijalnog, socijalnog i ekonomskog položaja zaposlenih i poslodavaca i uslova njihovog života i rada; razvoja kulture pregovaranja; podsticanja mirnog rešavanja kolektivnih radnih sporova - saopštio je Odssek za protokol i informisanje Grada Sombora. Sporazum o osnivanju Socijalnog ekonomskog saveta potpisali gradonačelnik Nemanja Delić, predstavnik Unije poslodavaca u Somboru Tomislav Bošnjak, predsednik somborskog Saveza samostalnih sindikata Srbije Zoran Purić i somborskog ogranka UGS „Nezavisnost“ Radislav Šakić. Socijalno ekonomski savet će imati devet članova: tri će imenovati gradonačelnik, tri Unija poslodavaca i dva Savez samostalnih sindikata i jednog UGS „Nezavisnost“. Mandat Saveta će trajati četiri godine“, objavio je 18. juna sajt www.soinfo.org.

Na taj način su predstavnici izvršne vlasti zaobišli legitimne predstavnike somborskih zaposlenih, prvenstveno članove Nezavisnog sindikata javnih službi i Savet formalno od predstavnika nereprezentativne „Nezavisnosti“ i predstavnika SSSS problematične profesionalne karijere i sudionika brojnih afera od kojih je jedna od poznatijih nezakonita prodaja odmarališta u Novom Vinodolskom, kao i od predstavnika nereprezentativne UPS koju spori AMSPR. Šta iz takve socijalne papazjanije može proisteci još uvek se ne zna. Sigurno ništa dobro po somborski deo sveta rada.

NSPRV i NSJS će i dalje insistirati na razvoju socijalnog dijaloga jer smatra da dijalog nema alternativu, ali će i insistirati da u Savetu sede autentični, a ne lažni predstavnici radnika i poslodavaca. O svemu ćemo obavestiti sve institucije koje se bave socijalnim dijalogom u zemlji i regionu, a organi Sindikata će preispitati svoj odnos prema nosiocima izvršne vlasti u Somboru koja je i na ovaj način pokazala da joj nije stalo do dijaloga sa pravim predstavnicima zaposlenih već sa onima koji su po njihovoj meri, bez obzira što se radi o ljudima koji su, najblaže rečeno, iskomprovitovani u našoj sredini.

Prof. Hađži Zdravko M. Kovač, učitelj Ravangradski

СТРАНЦИ У ВОЈВОЂАНСКИМ СКАМИЈАМА

Закључак Владе Војводине да би Покрајински секретаријат за образовање, због интересовања бројних страних инвеститора, чија би деца требала овде да се школују, требало да сагледа могућности и направи стратегију за оснивање основних и средњих школа с наставом на енглеском језику на територији Покрајине; има утемељење у Закону о основама система образовања и васпитања. Наиме, сходно чл. 9. овог закона у школама се настава може организовати и на страном језику. Закон прописује да школе могу оснивати и стране установе, а услови су дефинисани у члану 37. у којем пише да „Установу може, под условима предвиђеним међународним уговором, односно по условом реципроцитета, да оснује страна држава, страном

правно или физичко лице ради остваривања програма образовања и васпитања који нису донети на основу овог закона, ако је програм донет, односно акредитован у иностранству, ако испуњава услове из члана 30. став 1. овог закона и добије одобрење Министарства. Исправа коју изда установа из става 1. овог члана признаје се под условима и по поступку, прописаним посебним законом. Министарство води евиденцију о страним установама којима је дато одобрење“.

Међутим, иако законски оквир постоји, овај закључак Владе Војводине надлежни секретаријат ставиће ипак пред многобројне дилеме. Једна од њих је свакако чињеница да је за отварање овакве школе потребан одређен број и ученика и квалификованих наставника.

ОБРАДОВИЋ ОТВОРИО ПЕДАГОШКИ МУЗЕЈ

(Наставак са стр. 1)

У Сомборској Препајандији, здању које је подигао и учителима завештао патријарх Георгије Бранковић 1895. године, и у којем је радила Прва српска учитељска школа (основана 1778. године), 11. јуна 2010. године отворен је Педагошки музеј.

„Посета вашем граду је истински духовни празник сваком поштоваоцу и познаваоцу нашег историјског, културног и посебно педагошког наслеђа. Сомбор је заправо својеврсна читанка српске, и не само српске, прошлости, родно место и колевка нашег школства, град најстарије и дуже време једине учитељске школе, град који је изнедрио толике великане наше културне и укупне историје, или је пак био важна, подстицајна или прекретна деоница у њиховом животном и стваралачком путу“ рекао је осим осталог, отварајући музеј, др Жарко Обрадовић, министар просвете

у Влади Републике Србије. -Овај град са својим школама, библиотеком, читаоницом, листовима и часописима за децу и одрасле био је својеврсни “регрутни центар” наше књижевности и науке. Педагошки музеј који утемељујемо требало би да буде не само подсетник на минула збивања и ликове него и подстицајни истраживачки изазов“ - нагласио је министар Обрадовић.

Сомборце су поздравили, а руководству Педагошког факултета честитали на отварању Музеја проф. др Мирослав Весковић, ректор Новосадског универзитета, проф. др Славко Гордић, потпредседник Матице српске, декани факултета и бројни гости. Проф. др Александар Петојевић, декан сомборског Педагошког факултета, поздравио је госте и захвалио Министарству просвете Републике Србије, Покрајинској влади и граду Сомбору на помоћи око опремања и отварања

Музеја.

У културно уметничком делу програма наступили су студенти Педагошког факултета.

НАЈУСПЕШНИЈИМ НАГРАДЕ

На свечаности у Влади Војводине награде за 65 ученика генерације из средњих школа Јужнобачког и Сремског округа уручили су председник Покрајинске владе др Бојан Пајтић, председница УО

АД „Политика“ Соња Лихт и министар просвете Владе Републике Србије др Жарко Обрадовић. Акцију, коју је покренула „Политика“, у сарадњи са Министарством просвете и која треба да постане традиционална, помогло је 14 фирми донатора који су обезбедили прикладне поклоне: збирку кованица са ликовима знаменитих личности Србије и књиге са њиховим биографијама.

Министар Обрадовић изразио је задовољство што је акцију свесрдно подржала Покрајинска влада. Објаснио је да су награде које су уручене најбољим ђацима са знаменитим људима из Србије, од светог Саве, Стефана Немање, Надежде Петровић, Тесле и других, подсетник на духовни, културни, образовни живот Србије. Подсетио је

и на значај улоге Доситеја Обрадовић, оснивача Велике школе у Београду и утемељивача модерног образовања у Србији. - 21. век је век знања и само оне државе које буду имале учене, паметне и способне људе, који буду знали да нађу одговор на изазове 21. века, имаће своју будућност, казао је др Обрадовић.

Председник Владе Војводине др Бојан Пајтић истакао је да се врло често стиче утисак да у нашем друштву незнање и примитивизам вичу, а да знање и пристојност шапућу, и да се врло често у нашем друштву подстиче мит о томе како је прихватљиво, примерено и могуће обогатити се на брзину и како није неопходно уложити велико знање, енергију у себе и сопствени напредак. - Захваљујем вам се што нисте населили на ту подвалу и на томе што сте схватили да човек не може бити срећан уколико није максимално искористио своје капацитете и таленте, а друштво не може бити успешно уколико не подржи оне који су најталентованији и који улажу највише енергије у сопствени напредак, казао је др Пајтић. Иако су данашње награде први плодови уложеног рада, др Пајтић је најбољим ђацима поручио да ће таквих плодова бити још много, и да најуспешнији, најпаметнији и највреднији увек нађу своје место у друштву.

ДОГОВОР О САРАДЊИ

(Наставак са стр. 1)

У петак 25. јуна у Влади Војводине одржан је састанак коме су присуствовали покрајински секретар за образовање проф. др Золтан Јегеш и генерални секретар НСПРВ проф. Хаџи Здравко М. Ковач. На састанку је било говора о партиципацији овог синдиката у социјалном дијалогу на покрајинском нивоу, са ресорним секретаријатом. Генерални секретар НСПРВ је информисао покрајинског министра о залагању овог синдиката за пројектно финансирање и обуку синдикалних активиста и запослених за писање пројеката по стандардима ЕУ. Ову иницијативу подржао је и господин Јегеш и том приликом нам дао више корисних сугестија и у начелу прихватио да се и секретаријат укључи у овај пројекат. У току разговора размењене су информације везане за лиценце наставника, стручних сарадника и васпитача као и за лиценце директора, а секретар је прихватио да убудуће на седнице

покрајинског савета за образовање позива представнике нашег синдиката.

Овом приликом секретар нас је информисао и о залагању секретаријата и њега лично за бољу информатичку опремљеност свих школа у Војводини као и за увођење „електронског дневника“ у све школе. Ово је врло важно и из разлога што је тренутно у школама у Војводини однос једног компјутера и ученика 1:28, а стандард ЕУ је 1:8. Ако при томе додамо да је већина компјутера која улазе у опрему школа застарела јасно је да је неопходно инвестирање у овај вид опремљености. Увођењем електронског дневника би се омогућило бржи и ефикаснији увид родитеља у успех и изостанке њихове деце, па самим тиме поправно успех и стање у школама, уз наравно загарантовану дискрецију података. Овај вид комуникације довео би и до потпуније базе података и могућности да покрајински инспектори и надлежне службе у сваком тренутку имају увид у успех, изостанке, опремљеност школа, квалификације наставника и друго.

Један успешан састанак је завршен договором да се представници нашег синдиката укључе у социјални дијалог на покрајинском нивоу у свим деловима и надлежностима које су поверене или изворне надлежности покрајинског секретаријата.

MALO KO ŽIVI PRISTOJNIM ŽIVOTOM

• Plate zauzdane, ne i inflacija • Srbija na 37% evropskog standarda • Svaki drugi dinar ode na hranu

Prosečne zarade realno manje za 5,5%

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u maju 2010. godine, iznosi 46454 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u aprilu 2010. godine, nominalno je manja za 4,3%, a realno je manja za 5,5%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u maju 2010. godine, iznosi 33463 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u aprilu 2010. godine, nominalno je manja za 4,3%, a realno je manja za 5,5%.

	Prosečne zarade				Prosečne zarade bez poreza i doprinosa	
	RSD		Nominalni indeksi		RSD	
	Maj 2010		V 2010 IV 2010	V 2010 IV 2010	Maj 2010	
	Ukupno	Privreda	Ukupno	III 2010	Ukupno	Privreda
Republika Srbija	46454	43950	95,7	95,8	33463	31784
Centralna Srbija	46961	44095	96,3	96,6	33842	31916
AP Vojvodina	45115	43571	94,2	93,9	32462	31441
Grad Beograd	58269	57810	96,4	97,0	41901	41706
Grad Novi Sad	51541	52079	89,8	89,8	37076	37583
Grad Niš	39674	32960	96,4	96,0	28497	23799
Grad Kragujevac	42658	39353	95,2	98,8	30735	28469

Period maj 2010. - maj 2009.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u maju 2010. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u maju 2009. godine, nominalno je veća za 7,6%, a realno je veća za 3,7%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u maju 2010. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u maju 2009. godine, nominalno je veća za 7,6%, a realno je veća za 3,7%.

Period januar/maj 2010. - januar/maj 2009.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u periodu januar - maj 2010. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar - maj 2009. godine, nominalno je veća za 6,4%, a realno je veća za 2,2%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u periodu januar - maj 2010. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar - maj 2009. godine, nominalno je veća za 6,6%, a realno je veća za 2,4%.

Prihod po domaćinstvu 45.246 dinara

Podaci o novcu kojim građani/domaćinstva u Srbiji raspolažu pokazuju da ga je u kućnom budžetu veoma malo. Naime u prvom kvartalu

2010. prosečna mesečna raspoloživa sredstva po domaćinstvu iznosila su 45.246 dinara, od čega najveći deo - 94,3 odsto čine prihodi u novcu, a 5,7 procenata su prihodi u naturi. Najveći udeo u novčanim prihodima imaju prihodi iz redovnog radnog odnosa - 46,9 odsto i penzije - 36,8 odsto. U Srbiji 44,2 odsto čine prihodi u novcu iz redovnog radnog odnosa, u Centralnoj Srbiji 39,1 odsto, Vojvodini 43,7 odsto, u Beogradu 53,5 procenata. Penzije imaju udelu u centralnoj Srbiji bez Beograda 35,9 odsto, u Vojvodini 33,4 procenata, u Beogradu 33,8 odsto. Potrošački i investicioni kredite u Srbiji čine 1,9 odsto prihoda dok ostala primanja iznose 4,6 procenata.

Na čemu štedite?	
Hrana	8.72%
Izlasci	26.51%
Kulturni događaji	10.6%
Putovanja	19.74%
Odeća i obuća	10.12%
Struja	3.98%
Ne štedim	20.33%

Izdaci za ličnu potrošnju domaćinstava iznose 40.977 dinara, od čega je najveći udeo izdataka za hranu i bezalkoholna pića 40,9 odsto Ukupni mesečni

izdaci za ličnu potrošnju po domaćinstvu u celoj Srbiji iznose 40.977 dinara, u centralnoj Srbiji bez Beograda 37.426 dinara, u Vojvodini 41.004 dinara, i u Beogradu 48.720 dinara. U strukturi potrošnje izdaci za hranu i bezalkoholna pića u centralnoj Srbiji iznose 44,3 odsto prihoda, Vojvodini 37,2 odsto a u Beogradu 38,7 procenata. Izdaci za stanovanje, vodu, struju gas i druga goriva u Vojvodini iznose 20 odsto, centralnoj Srbiji 15,6 procenata, u Beogradu 15,7 odsto.

Dakle, sve više izdataka odlazi na osnovne ljudske potrebe, kad se plate i komunalni troškovi, para u novčaniku jednostavno više nema, a iz kućnog budžeta već odavno su izbačen gotovo svi drugi troškovi koji ne pripadaju osnovnim. Kako sada stvari stoje, još uvek se s novcem raspoloživim po domaćinstvu može nekako živeti, ali se to sasvim sigurno više ne može nazvati pristojnim životom.

Budući da se najavljuju nova poskupljenja komunalnih usluga, ali i da mnogi proizvođači to očekuju i kad su njihovi proizvodi u pitanju, može se očekivati da će stanje uskoro biti još gore. I može se desiti da će biti robe, ali neće biti kupaca. Pa će cene možda pasti.

Indeks potrošačkih cena, maj 2010.

Indeks potrošačkih cena se definiše kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Cene ovih proizvoda i usluga u maju 2010. godine u odnosu na april 2010. godine u proseku su više za 1,5%. Potrošačke cene u maju 2010. godine, u odnosu na isti mesec 2009. godine povećane su za 3,7%. Potrošačke cene u maju 2010. godine u odnosu na decembar 2009. godine su povećane za 4,1%.

Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga klasifikovanih prema nameni potrošnje u maju 2010. godine, u odnosu na prethodni mesec, najveći rast cena zabeležen je u grupama Hrana i bezalkoholna pića (2,8%), Transport (2,0%) Rekreacija i kultura (2,0%), Zdravstvo (1,6%), Nameštaj, pokućstvo i tekuće održavanje (1,0%) i Restorani i hoteli (0,7%).

Cene ostalih proizvoda i usluga nisu se bitnije menjale.

Inflacija merena Indeksom potrošačkih cena												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Godišnja stopa												
2009	10,0	10,7	9,4	8,8	9,1	8,3	8,5	8,0	7,3	5,2	5,9	6,6
2010	4,8	3,9	4,7	4,3	3,7							
Mesečna stopa												
2009	2,1	1,2	0,4	0,9	2,1	0,0	-0,9	-0,1	0,3	-0,2	0,8	-0,2
2010	0,5	0,3	1,2	0,6	1,5							

Srbija na začelju kada je u pitanju standard građana

Kada se uporede bruto domaći proizvodi (BDP) po glavi stanovnika i kupovna moć, iza Srbije su samo Makedonija, Bosna i Hercegovina i Albanija. Lista država koja obuhvata članice EU, kandidate i potencijalne kandidate, kao i Norvešku i Švajcarsku, formirana je na osnovu upoređivanja nacionalnih ekonomija za prošlu godinu i kupovne moći stanovništva.

Prema „Eurostatu“, Crna Gora ima indeks približan rumunskom i turskom, ali daleko od proseka u EU, označenog indeksom 100. Crna Gora se sa indeksom od 43 odsto proseka nalazi ispred Srbije, koja ima 37 procenata, BiH sa 30 odsto i Albanija sa 27. Hrvatska sa indeksom od 64 odsto proseka EU je daleko ispred Srbije.

Standard veći od evropskog proseka (100 procenata) imaju Švedska, Danska, Velika Britanija, Nemačka, Belgija, Finska, Francuska, Španija i Italija. Luksemburg je prvi na listi sa nivoom od 268 odsto evropskog proseka, a slede dve zemlje koje nisu članice EU - Norveška sa 177 i Švajcarska sa 144 odsto proseka.

Podaci od pre mesec dana jasno pokazuju da prosečna zarada u Srbiji iznosi 320 evra i da je najniža u Evropi. Nas su prestigili svi, uključujući i Makedoniju.

Standard građana u evropskim zemljama (100)	
Luksemburg	268 odsto
Norveška	177 odsto
Švajcarska	144 odsto
Irska	131 odsto
Nemačka	116 odsto
Belgija	115 odsto
Francuska	107 odsto
Španija	103 odsto
Italija	102 odsto
Kipar	98 odsto
Grčka	95 posto
Hrvatska	64 odsto
Turska	46 odsto
Rumunija	45 odsto
Bugarska	41 odsto
Srbija	37 odsto
Makedonija	35 odsto
BiH	30 odsto
Albanija	27 odsto

ПРЕСТАНАК ПОТРЕБЕ ЗА РАДОМ ЗАПОСЛЕНОГ

ПИТАЊЕ: Да ли је питање допунских критеријума из члана 33. ПКУ и разраду критеријума из ПКУ могуће уређивати Правилником о раду, а не Колективним уговором код послодавца, односно да ли је могуће ово питање уредити Правилником ако у школи постоји синдикат?

ОДГОВОР: Правилник о раду не доноси се само у случају када у школи не постоји синдикат него и у свим другим случајевима када није закључен колективни уговор код послодавца (члан 3. став 2. Закона о раду).

Све оно што може бити предмет колективног уговора код послодавца може бити и предмет правилника о раду, што значи да се и критеријуми за утврђивање запосленог за чијим је радом престала потреба могу разрадити тим актом. Међутим, сматрам да увођење допунских критеријума, поред критеријума из Посебног колективног уговора за запослене у основним школама и домовима ученика, није дозвољено. Колективни уговор код послодавца може, наравно, садржати одредбе које су повољније од посебног колективног уговора. Али, те одредбе морају бити повољније за све запослене који су у истој правној ситуацији, а то је овде утврђивање запосленог за чијим је радом престала потреба. Допунски критеријуми били би повољнији за неке запослене у тој правној ситуацији али би за неке запослене у истој правној ситуацији били неповољнији, што не би било законито.

ПИТАЊЕ: Да ли је могуће истим Правилником уређивати питање запослених за чијим радом престаје потреба и запослених са непуним радним временом?

ОДГОВОР: Не само да је могуће, него се сва питања из радних односа могу (наравно: у складу са законом) уређивати једним правилником – правилником о раду (у ситуацији када није закључен колективни уговор код послодавца).

ПИТАЊЕ: Шта се дешава ако је радник који се бодује као радник за чијим радом престаје потреба и члан комисије/а и да ли се ради о сукобу интереса?

ОДГОВОР: У том случају треба променити састав комисије – запослени који се бодује не може бити њен члан.

ПИТАЊЕ: Да ли су ове комисије сталне или се ad hoc формирају?

ОДГОВОР: Посебан колективни уговор не даје одговор на то питање, тако да оно може бити уређено колективним уговором код послодавца, односно правилником о раду. Сматрам да комисија која спроводи поступак бодовања, утврђивања ранге листе и утврђивања предлога за проглашење запосленог за чијим је радом престала потреба (једна комисија) треба да буде формирана за сваки појединачан случај утврђивања запосленог за чијим је радом престала потреба (ad hoc), како би се изабрали запослени који нису у сукобу интереса. То решење сам понудио и у моделу колективног уговора код послодавца/правилника о раду (члан 123. став 3).

ПИТАЊЕ: Да ли „комисија за бодовање“, ради и у току школске године или само на почетку школске године?

ОДГОВОР: Сматрам да комисију треба формирати за сваки појединачан случај утврђивања запосленог за чијим је радом престала потреба (ad hoc), како би се избегао сукоб интереса. Ако се питање вишка запослених постави у току школске године, што није много вероватно, разуме се да ће се и тада спровести поступак утврђивања запосленог за чијим је радом престала потреба.

ПИТАЊЕ: Да ли „заштићени“ радник има право покретања спора уколико буде проглашен технолошким вишком или му се умањи право? Шта је са „заштићеним“ радником у другој години по престанку мандата, с обзиром на неусклађеност ОКУ и ПКУ? Можете ли у потпуности дефинисати појам „заштићеног“ радника?

ОДГОВОР: Запослени којег штити одредба члана 59. став 1. Општег колективног уговора не може бити на законит начин проглашен запосленим за чијим је радом престала потреба. То значи да ће он успети у судском спору ако буде проглашен вишком коначном одлуком установе или буде на други начин стављен у неповољан положај.

Представници запослених заштићени су за време обављања функције и две године од престанка функције. Овде се примењује одредба Општег колективног уговора, као повољнија од одредбе Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика.

О томе ко се сматра представником запослених, говори члан 188. став 1. Закона о раду, а његову одредбу прецизира Посебан колективни уговор за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика, тако да су у школама и домовима ученика заштићени:

- 1) председник синдиката код послодавца,
- 2) представник запослених у школском и управном одбору,
- 3) именовани или изабрани синдикалном представнику у више органе

синдиката на локалном, покрајинском или републичком нивоу у складу са општим актом синдиката.

У предшколским установама круг заштићених представника запослених утврђује се у складу са Законом о раду и колективним уговором међурадним за те установе.

Напомињем да колективним уговором код послодавца/правилником о раду може да се прошири круг представника запослених који уживају заштиту, а може се проширити и сама садржина заштите, мада је она, онако како је дефинисана у Општем колективном уговору и Посебном колективном уговору, практично свеобухватна.

ПИТАЊЕ: Проблем је што понекад већински синдикат, чак и једини, не жели да формира комисију. Шта тада учинити и да ли синдикат може обавезати својим Предлогом неког од запослених да он у том случају буде члан комисије?

ОДГОВОР: Такав проблем заиста може да настане а одредба Посебног колективног уговора која као услов за формирање комисије поставља предлог синдиката потпуно је непримерена јер њена примена може довести до блокаде поступка утврђивања запосленог за чијим је радом престала потреба, а то је, сложићете се, неприхватљиво.

Зато сматрам да колективним уговором код послодавца/правилником о раду треба предвидети решење које ће отклонити блокаду, односно треба предвидети могућност да орган управљања, у случају да синдикат не достави предлог у разумном року, именује комисију и без тог предлога. Могло би се, можда, и приговорити таквом решењу, пошто Посебан колективни уговор не предвиђа изузетак од захтева да предлог комисије утврђује синдикат, али ако синдикат не жели да користи то своје право или се синдикати не договоре око предлога у разумном року (који се такође може утврдити општим актом установе), нема разлога да се не предвиди да се посао који је обавеза установе обави на други начин.

Иначе, синдикат није овлашћен да обавезе запосленог на чланство у комисији.

ПИТАЊЕ: Ко је, по Вашем мишљењу, самохрани родитељ, иако такву категорију не препознаје Породични закон?

ОДГОВОР: Самохраног родитеља помиње Закон о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана, али нисам успео да у њему пронађем дефиницију тог појма.

Моје је мишљење да се родитељ може назвати самохраним онда када сам, то јест без помоћи другог родитеља, издржава дете и брине о њему. Према томе, мислим да није довољно да се ради о разведеном родитељу, пошто други родитељ самим чином развода по правилу има обавезе према детету.

ПИТАЊЕ: Како да поступи комисија у случају бодовања радника којима радни однос не може престати без њихове сагласности и да ли и ови радници улазе у број радника који су предмет бодовања или треба прибавити њихову сагласност пре тога?

ОДГОВОР: Само се заштићени представници запослених не бодују и не стављају на ранг листу за утврђивање вишка запослених. Запослени који нису заштићени од стицања својства запосленог за чијим је радом престала потреба, али су заштићени од престанка радног односа, бодују се и стављају се на ранг листу и могу бити проглашени вишком, само им, без њихове сагласности, не може престати радни однос ако буду проглашени вишком.

Иначе, и неке друге категорије запослених, поред представника запослених, колективним уговором код послодавца/правилником о раду могу бити заштићени од стицања својства запосленог за чијим је радом престала потреба (нпр. самохрани родитељ, запослена за време трудноће, породичног одсуства и одсуства са рада ради неке детета, запослени са ниским примањима по члану домаћинства итд.).

ПИТАЊЕ: Да ли се радник проглашен за технолошки вишак може жалити и оборити Одлуку на суду уколико „заштићени“ радници нису били предмет бодовања и уколико је листа сачињена на основу Правилника о раду (комисије или чега ли?), а не Колективног уговора код послодавца?

ОДГОВОР: Установа је поступила законито ако запослене који су заштићени од стицања својства запосленог за чијим је радом престала потреба није бодовала нити их је ставила на ранг листу. Према томе, запослени који је проглашен вишком неће успети у спору ако се позива на такав „недостатак“.

Међутим, ако поступак утврђивања запосленог за чијим је радом престала потреба није спроведен у складу са законом и колективним уговором/правилником о раду, него по неком другом акту, сматрам да постоје разлози за поништење одлуке о утврђивању вишка.”

I SA 170 NERADNIH DANA MOGLO SE ŽIVETI

Život ljudi u srednjem veku nije bio nimalo lak, ali činjenica da oni nisu znali za dugove mogla bi da posluži kao inspiracija za korigovanje savremenog ekonomskog ponašanja, smatra jedan britanski ekonomista.

Poznato je da srednji vek karakterišu bolesti, nasilje i oskudica hrane, ali je to ujedno razdoblje bez zaduživanja u kome su ljudi imali "zdrav skepticizam prema radu i novcu", navodi Dejvid Bojl iz Nju Ekonomiks fondacije.

On tvrdi da srednji vek obiluje pozitivnim stvarima kao što su život bez dugova, veliki broj praznika, odsustvo krute radne etike, smisao za "pravednu cenu" dobara, značaj zanatstva i zdravlju, duhovniji odnos prema novcu. Tako je, na primer, u XII veku u Velikoj Britaniji jedan mali zemljoradnik mogao da preživi i sa 170 neradnih dana godišnje. Tokom godina, međutim, rad je počeo da poprma sve veći značaj. Oko 1500. godine, bilo je dovoljno raditi 15 nedelja godišnje da bi se zaradilo dovoljno novca za godinu dana života, a samo vek kasnije, ljudi su već morali da rade dva i po puta duže.

U savremenom ekonomskom sistemu za opstanak prosečne britanske porodice potrebno je da oba supružnika rade puno radno vreme.

DECA KOJU RODITELJI POVREMENO BIJU SU USPEŠNIJA

Deca koju roditelji povremeno tuku u cilju disciplinovanja uspešnija su i zadovoljnija u životu od dece koja nikada nisu fizički kažnjavana, pokazalo je nedavno istraživanje. Američki istraživači su ustanovili da deca koja se kao mala disciplinuju batinama kasnije ostvaruju bolji uspeh u školi i s većim optimizmom gledaju na život od dece koju roditelji nikada nisu udarili. Ta deca su, takodje, spremnija za univerzitetne studije, a rado se prihvataju i volonterskog rada. Istraživanje će verovatno naljutiti aktiviste za prava dece, koji se u mnogim zemljama bezuspešno bore za zabranu fizičkog kažnjavanja dece, ističući da batine mogu da izazovu dugoročne mentalne probleme. Marđori Gano (Marjorie Gunnoe), profesor psihologije na Kalvinovom koledžu u Mičigenu, navodi da je njeno istraživanje pokazalo da nema dovoljno dokaza koji bi ukazivali na neophodnost zabrane fizičkog kažnjavanja dece od roditelja. "Zahtevi da se batine zabrane ne stoje, jer ih činjenice demantuju", kazala je ona, dodavši da su batine opasno oruđe, ali da postoje trenuci kada je opasno oruđe neophodno, "samo ga ne treba koristiti u svakoj prilici".

U okviru istraživanja, ispitano je 179 tinejdžera koji su odgovarali na pitanja koliko su često dobijali batine kao deca i kada su ih poslednji put dobili.

Njihovi odgovori su potom upoređivani sa objašnjenjima koja su davali o svom ponašanju nakon batina, bilo da je reč o negativnim posledicama kao što su asocijalno ponašanje, preuranjena seksualna aktivnost, nasilje i depresija ili pozitivnim efektima kao što su uspeh u školi i razvijanje ambicije. Deca koja su tučena do svoje šeste godine postizala su bolje rezultate u gotovo svim pozitivnim kategorijama, a u negativnim kategorijama nisu bila gora od dece koja nikada nisu fizički kažnjavana.

Tinejdžeri koje su roditelji tukli u uzrastu između sedme i 11 godine pokazali su se, takodje, uspešnijim u školi od dece koja nikada nisu dobila batine, ali su zato imali lošije rezultate u pogledu nekih negativnih ponašanja, kao što je učešće u većem broju tuča. Mladi koji su kazali da ih roditelji i dalje fizički kažnjavaju pokazali su, međutim, najgore rezultate od bilo koje druge grupe dece i to u svim kategorijama.

FUNKCIONALNO NEPISMEN SVAKI DRUGI

Evropa je postavila kao cilj za 2020. godinu da procenat funkcionalno nepismenih bude sveden na 15 odsto, a mi imamo 52 odsto i treba da svedemo na 15. Zamislite koliko ozbiljan posao predstoji? Ako do tada budemo članica EU i mi ćemo to morati, ali mislim da je zadatak skoro nemoguć, ocenio je nedavno prof. Ivan Ivić i ponovio da su nastavnici najvažniji resurs za podizanje kvaliteta učenja. Zato treba da se vidi šta mora da se učini da se sistem dogradi i da se pretvori u efikasnu „mašinu“ koja „proizvodi“ novog nastavnika koji je sposoban da poveća učenička postignuća. Neke stvari se mogu menjati tek u perspektivi, za pet do 10 godina, ali nešto može i odmah.

Dobra žena zna gde joj je mesto PRIRUČNIK ZA ŽENE*

"Pripremite večeru na vreme. Večeru planirajte ujutro, ili čak prethodnog dana, kako bi vašeg supruga dočekao ukusan obrok kad se vrati s posla. Tako ćete mu dati do znanja da ste mislili na njega dok je on radio, ali i da se brinete za njegovu potrebu. Većina muškaraca je gladna kad se vrate s posla, a pripremanjem njemu omiljenog jela ispunite mu potrebu za toplom dobrodošlicom. Pripremite se za njega. Odmorite se 15 minuta pre njegovog dolaska kući, tako ćete biti osveženi kada on dođe. Popravite šminku, stavite traku u kosu i izgledajte sveže. Vas suprug je proveo puno vremena s ljudima umornima od posla. Budite zanimljivi i veseli za njega. Njegov dan je bio dosadan i treba mu malo zabave, a deo vaših dužnosti je da se pobrinite za to. Smanjite nivo buke. Kad se vaš suprug vrati s posla, isključite sve kućne aparate i umirite decu. Budite sretni što ga vidite. Toplo mu se nasmejte i pokažite iskrenu želju da mu udovoljite. Poslušajte ga iako mu možda morate reći puno toga, nemojte to učiniti neposredno nakon njegovog dolaska kući. Neka on prvo govori, on sigurno ima važnije stvari na umu od vas. Ne ometajte ga. Ne žalite se ako vas muž dođe kući kasno uveče ili ako želi otići na večeru bez vas. Umesto prigovaranja, pokušajte razumeti pod kolikim je on pritiskom zbog posla. Kad je kod kuće, sigurno se želi odmoriti i opustiti. I na kraju, ne postavljajte mu nepotrebna pitanja i ne sumnjajte u njegovu sposobnost prosuđivanja ili integritet. Ne zaboravite da je on gospodar u kući i kao takav će uvek provoditi svoju volju, pošteno i pravedno.

I zapamtite, dobra žena zna gde joj je mesto."

*Housekeeping monthly, 13. maj 1955.

OTKAZ ZBOG SEKSIPILA

Debrali Lorenzana, 33-godišnja samohrana majka, tužila je "Citigroup" nakon što ju je jedna njihova banka otpustila uz obrazloženje da je previše seksipilna i svojim izgledom ometa kolege. Lorenzana tvrdi da je otpuštena iz njujorškog ogranka banke, uz obrazloženje da je njen izbor garderobe previše "dekoncentrišući" za kancelariju u kojoj uglavnom rade muškarci. U njenoj tužbi se navodi kako joj je šef rekao da "zbog oblika njene figure, njena odeća dekoncentriše kolege i nadređene, kojima je to previše teško da podnesu". Mlada Portorikanka dobila je od šefova spisak garderobe koju ne sme da nosi na posao, a tu se našla uska suknja, strukirani sako i polo majica. Ali Lorenzana je zaključila da ima pravo da se oblači kako god želi, sve dok ne krši neke uopštene profesionalne kodekse. "Nisam mogla da verujem šta mi govore. Rekla sam im: Mora da se šalite. Dekoncentrišuća za koga? Za vas? Moji klijenti se ne žale. Odakle ja dolazim, žene vole da se doteruju, našminkaju i nalakiraju nokte čak i za odlazak u prodavnicu. Vaspitana sam po latinoameričkim običajima, a mi smo ženstvene. Žene u Portoriku se brinu o sebi", kaže Debrali. Njen advokat smatra da je slučaj vrlo jednostavan. "To je kao kada bi muškarci rekli da ne mogu da razmišljaju jer im je penis podignut, da o vama ne mogu da razmišljaju osim na seksualan način i da ne mogu da vas pogledaju bez misli o seksu sa vama. I sad je na vama, predivne žene, da smanjite svoj seksipil da bi mi mogli da se fokusiramo", kaže advokat Džek Takner. "Da sam došla u papirnoj vreći, bilo bi isto. Ako je majica bila u redu, smetale su im pantalone. Ako nisu pantalone, onda su problematične bile cipele. Maltretirali su me svaki dan", kaže Lorenzana.